

Tüdőrákuszűrés

A tüdőrákszűrés azt jelenti, hogy különböző vizsgálatokat végeznek annak érdekében, hogy a betegséget még a korai stádiumában felfedezzék, azaz mielőtt megjelenének a tünetek.

Más ráktípusoktól eltérően a tüdőrák rutinszerű szűrése még nem terjedt el szerte a világon. A kutatások szerint azonban a tüdőrákszűrés képes javítani a túlélési arányt. Számos egészségügyi szervezet arra ösztönzi a kormányokat és nemzetközi szervezeteket, hogy indítsanak szűrőprogramokat olyan emberek számára, akiket magas kockázatúnak tartanak.

Ez a tájékoztató ismerteti a tüdőrákszűréssel kapcsolatos tudnivalókat, a szűrés előnyeit és kockázatait, valamint az egészségügyi szervezetek jelenlegi álláspontját.

Áttekintés

A tüdőrák a legnagyobb halálozással járó ráktípus Európában, több beteg halálát okozza, mint a vastagbélrák, mellrák és prosztatarák együttesen. Amikor tünetek alapján állapítják meg valakinél a tüdőrákot, akkor a betegség rendszerint már előrehaladott stádiumban van; ilyenkor a kezelés már kevésbé hatékony.

Szűréssel a rák sokkal korábbi stádiumban felfedezhető. A korai felfedezés azt jelenti, hogy a kezelések eredményesebbek lehetnek, és akár gyógyulás is elérhető; a betegséggel élők életkilátásai javulnak, és az orvosi kezelés költségei is csökkenthetők.

Milyen vizsgálatok tartoznak a tüdőrákszűréshez?

Különböző vizsgálatok állnak rendelkezésre, amelyek segítségével megállapítható a tüdő egészsége. A tüdőrák korai stádiumban való kimutatására az alacsony dózisu CT-felvétel (komputertomográfia, azaz számítógépes rétegvizsgálat) készítését tartják a legalkalmasabbnak. Ez egy számítógépes technológiával végzett röntgenvizsgálat, amelynek során számos felvétel készül a mellkasról. Ezekből a röntgenfelvételekből a számítógép összeállítja a tüdő részletes képét. Ezek a képek sokkal részletgazdagabbak, mint a hagyományos röntgenfelvételek.

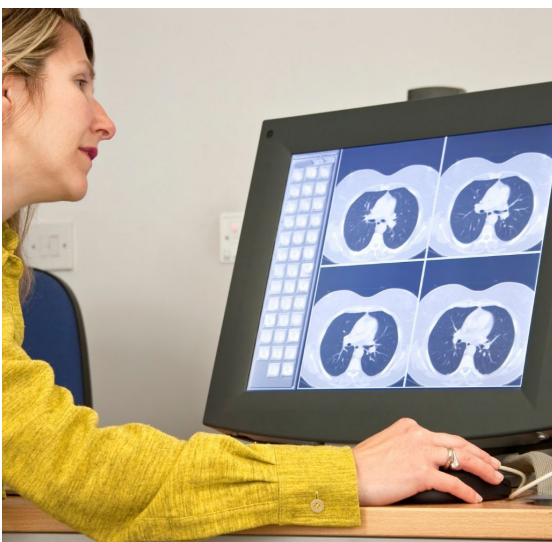
A szűrőprogram részeként bizonyos célcsoportba tartozó személyeket rendszeresen ellenőriznek. Ilyen programok sok országban léteznek más ráktípusok esetében, pl. a mellrák vagy méhnyakrák esetében, amelyek keretében bizonyos korcsoportba tartozó nőket rendszeresen szűrnék ezekre a betegségekre.

Hogyan zajlik az alacsony dózisu CT-vizsgálat?

Az alacsony dózisu CT-vizsgálatok gyorsak és fájdalommentesek. A CT készülék rendszerint egy gyúri alakú gép, amelynek a középpontjában egy rövid alagút található. A felvételeket készítése közben Ön egy ágyon fekszik, amely a CT készülék alatt mozog: becsúszik a rövid alagútba, illetve kicsúszik onnan. A röntgenorvos a szomszédos helyiségből irányítja a készüléket, miközben elkészíti a szükséges felvételeket.

Hogyan mutatható ki a tüdőrák CT-vizsgálattal?

Röntgenorvos értékeli ki az elkészített röntgenképeket, és olyan rendellenes területeket keres a tüdőszövetben, amely rákos elváltozásra utalhat. A képen látható foltot göbnek (csomónak) nevezik, és az ilyen elváltozásokat figyelemmel kell kísérni.

Az ilyen területek viszonylag gyakoriak. Amellett, hogy rákos szövetet jelezhetnek, más elváltozás is lehet a háttérükben, mint pl. fertőzésből visszamaradt heg vagy nem rákos szövetszaporulat. Bár ezeket az elváltozásokat mindig figyelemmel kell kísérni, sok esetben nem igényelnek azonnali beavatkozást.

Ha a csomót nagynak ítélik meg, vagy ha a csomó két vizsgálat között növekedett, akkor az elváltozás nagyobb valószínűséggel lehet tüdőrák. Ilyenkor további vizsgálatok szükségesek, beleértve a további CT-felvételek készítését, illetve a csomó egy részének eltávolítását (biopszia) szövettani vizsgálat céljából.

Milyen előnyökkel jár a szűrőprogram?

Amikor a tünetei alapján ismerik fel a tüdőrákot – pl. hosszan tartó köhögés, ismétlődő mellkasi fertőzés – akkor a betegség már valószínűleg előrehaladott stádiumban van. Ha későn fedezik fel a tüdőrákot, kevesebb kezelési fajta áll rendelkezésre. A rák korai felfedezése növeli az esélyét annak, hogy a kezelése hatékonyak lesznek – a betegek tovább élhetnek, és javulhat az életminőségük.

A szűrőprogramok segítségével a tüdőrák sokkal hamarabb felfedezhető. A kutatások alapján arra lehet

következtetni, hogy az alacsony dóziszú CT-vizsgálatok akár négyszer nagyobb eséllyel mutatják ki a korai stádiumú rákot, mint a hagyományos röntgenvizsgálatok.

„Az ERS kiemelten foglalkozik a tüdőrák korai felismerésének és szűrésének lehetőségeivel. A tüdőrák még mindig a legnagyobb halálozással járó rákfajta. A nagy kockázatú csoportba tartozó emberek (jelenlegi vagy volt dohányosok) számára indított alacsony dóziszú CT-szűrőprogramok életet menthetnek, és segíthetnek megfordítani ezt a pusztító tendenciát.”

Arzu Yorgancioğlu, ERS – Véleményformálási bizottság, elnök

Bizonyítékok is alátámasztják, hogy a szűrőprogramok segítenek a tüdőrákkal összefüggésben lévő halálozások csökkentésében:

- A tüdőrákszűréssel kapcsolatos legnagyobb klinikai vizsgálat eredményeit 2011-ben tették közzé. Ezek azt mutatják, hogy az alacsony dóziszú CT-vizsgálatokkal végzett tüdőrákszűrés a mellkasröntgenhez képest 20%-al csökkentheti a halálozások számát.¹
- Az eddigi második legnagyobb ilyen klinikai vizsgálatot Belgiumban és Hollandiában végezték, az eredményeket 2020-ban tették közzé. Úgy találták, hogy a tüdőrákból származó halálozások száma 10 év után 24%-al csökkent, amikor alacsony dóziszú CT-vizsgálattal végezték a nagy kockázatú csoportba tartozó férfiak tüdőrákszűrését²

A szűrőprogramok más betegségeket is képesek kimutatni – pl. a krónikus obstruktív tüdőbetegséget (COPD) vagy szívbetegséget is. Ha ilyen elváltozásokat találnak, akkor ezeknek a kivizsgálása is megtörténik.

„Nagyon támogatom a célzott szűrőprogramokat. Rendkívül fontos lenne célzott szűrőprogramot indítani, ahogyan azt már most is végzik más betegségi kockázatok esetében, ahol az emberek értik a program előnyeit – ilyenek például a speciális kockázatok fennállása esetén végzett szemvizsgálatok vagy a cukorbetegségeken végzett rendszeres szemvizsgálatok.”

Janette, Egyesült Királyság, tüdőráktúlélő és aktivista

Jár-e kockázatokkal a szűrőprogram?

A szűrőprogramok nem tökéletesek, és van néhány kockázatuk is. A kockázatok minimalizálása érdekében a szűrőprogramokat csak olyan embereknek ajánlják fel, akiknél a megbetegedés magas kockázata áll fenn.

Alacsony dóziszú sugárzás

A röntgenvizsgálatok során kis mennyiségű sugárzás éri a testet. A hagyományos mellkas CT-vel összevetve az alacsony dóziszú CT esetében a sugárdózis 90%-kal alacsonyabb. A vizsgált személy azonban még így is ki van téve valamekkora sugárzásnak, amely az esetek nagyon kis százalékában rákot

okoZHat. A sugárdózis mennyisége megegyezik azzal a mennyiséggel, amely a személyt a természetes környezetében 6 hónap alatt átlagosan éri, illetve egyenértékű 15 hagyományos mellkasröntgennel együttes dóziséval.

Hibás eredmények

Ritkán előfordulhat, hogy a vizsgálatok hibás eredményt adnak, és tüdőrákot állapítanak meg olyan személynél, akinél nem áll fenn ez az állapot. Ennek több oka is lehet, például ha a személynek fertőzése van a vizsgálat időpontjában. Ezt álpozitív eredménynek hívjuk. Ilyenkor további vizsgálatokat végeznek, ami stressz és aggodalom forrása lehet.

Olyan rák kezelése, amely esetleg ártalmatlan jellegű

Néha olyan tüdőrákot fedeznek fel, amely nagyon lassan növekszik, és kevésbé veszélyes más ráktípusokhoz viszonyítva. A következmény megint csak az lehet, hogy Önt további vizsgálatokra küldik, amelyek végül szükségtelennek bizonyulnak. Ezt túldiagnosztizálásnak nevezik. Mindenképpen beszélje meg az orvosával, hogy – az esetlegesen fennálló egyéb egészségügyi problémáira is tekintettel – mik a vizsgálat és a lehetséges kezelés kockázatai és előnyei. Ez segíti Önt abban, hogy megfelelő tájékoztatáson alapuló döntést hozzon a további lépésekkel kapcsolatban.

Az elmúlt 20 év során a kutatás arra összpontosult, hogy jobb megértésünk legyen a CT-felvételeken észlelt tüdőcsomókról. Számos irányelvet alkottak meg, amelyek segítik az orvosokat abban, hogy megfelelően azonosítsák a csomókat a tüdőben, és ennek eredményeként helyesen tudjanak dönteni, amikor felfedeznek egy csomót a CT-felvételen. Tüdőgyógyászokból és mellkas-radiológusokból álló multidiszciplináris szakértői csapatok munkája szükséges a talált elváltozásokat kiértékeléséhez és a további teendők megállapításához. Ez nagy mértékben csökkenti a szűréshez kapcsolódó kockázatokat, azáltal, hogy az orvosok csak a ténylegesen rákos elváltozásokat fogják kezelni.

Mit értünk országos szűrőprogram alatt?

Az országos rákszűrő programok keretében olyan személyeket keresnek, akikről úgy gondolják, hogy a leginkább ki vannak téve a tüdőrák kockázatának – ők azután időpontokat kapnak szűrővizsgálatokra.

A dohányzás messze a legnagyobb kockázatot jelenti a tüdőrákra. A jelenleg rendelkezésre álló adatok azt mutatják, hogy azok a szűrőprogramok a legeredményesebbek, amelyekben olyan 50 és 74 év közötti személyeket céloznak meg, akik jelenleg dohányoznak, vagy korábban dohányoztak, de leszoktak róla. A nők szintén jobban reagálnak a tüdőrák ellenes kezelésekre korai stádiumban, így a szűrésből származó előnyök nagyobbak lehetnek az ő esetükben.

A kutatók úgy gondolják, hogy a tüdőrákszűrő programok még hatékonyabbak lehetnek akkor, ha a bevont személyeket egyidejűleg segítik a dohányzásról való leszokásban is.

Ezek a speciális célcsoportok nem fedik le az összes tüdőrákos esetet. A tüdőráknak más kockázati tényezői is vannak, például a légszennyezettség, a radongáznak vagy azbesztnek, illetve más mérgező anyagoknak való kitettség. A speciális, nagy rizikófaktorú csoportok kiválasztásával a szűrőprogramok megpróbálják a lehető legtöbb veszélyeztetett személyt megtalálni, miközben csökkentik az egyébként egészséges személyekre háruló kockázatokat.

Némelyeket aggaszthat annak a gondolata, hogy kórházba menjen, és vizsgálatokat végezzenek rajta. Néhány országban megpróbálják ezt a terhet levenni az emberek válláról. Az Egyesült Királyságban például bevezettek egy kísérleti programot, amelynek során szupermarketek parkolóiba telepített mobil egészségügyi egységekben ellenőrizték a „tüdő egészségét”. A járókelők bemehettek egy gyors ellenőrzésre, és szükség esetén visszahívták őket kontrollvizsgálatokra.

„Még sok tennivaló van azzal kapcsolatban, hogy eldöntsük, kik vegyenek részt a szűrésen, de bármelyik célcsoportról is legyen szó, a tüdőrák korai felismeréséből származó előnyök hatalmasak és életeket mentenek.”

Janette, Egyesült Királyság, tüdőráktúlélő és aktivista

Létezik-e szűrőprogram a saját országomban?

Jelenleg csak az Egyesült Államokban és Kínában kínálnak tüdőrákszűrést a lakosok számára. Ezeket az országos egészségügyi rendszer működteti. Bizonyos országokban, mint pl. Hollandiában és az Egyesült Királyságban csak bizonyos régiókban végeznek ilyen szűréseket.

A vezető egészségügyi szakemberek és a szűréssel foglalkozó szervezetek feladata, hogy kiegyensúlyozzák az előnyöket és a kockázatokat, és hogy robusztus és hatékony szűrőprogramokat vezessenek be.

Mit tartogat a jövő?

A legtöbb szakértő egyetért abban, hogy a tüdőrákszűréssel bizonyíthatóan életeket mentünk, és hogy haladéktalanul be kell vezetni a nemzeti programokat.

A European Respiratory Society csatlakozott a European Society of Radiology (Európai Radiológiai Társaság) felhívásához, amelyben arra buzdítják a hatóságokat, hogy vezessék be országukban a

nemzeti szűrőprogramokat. További információk az ERS honlapján találhatóak: <https://www.ersnet.org/advocacy/eu-affairs/lung-cancer-screening--cutting-costs--saving-lives>

Most arra van szükség, hogy európai és nemzetközi szinten is ajánlásokkal támogassák és ösztönözzék a szűrőprogramok bevezetését minden egyes országban. Valószínűsíthető, hogy a következő években nemzeti szűrőprogramok fognak indulni az európai országokban és világszerte.

További információk

- E társaságok 2020-as közösen létrehozott jelentése a tüdőrákszűrés eredményességének legújabb bizonyítékaival és a nemzeti programok bevezetéséhez szükséges lépésekkel: <https://erj.ersjournals.com/content/erj/55/2/1900506.full.pdf>
- Innen tölthető le a fenti jelentés kiegészítő anyaga, amely naprakész összefoglalót ad arról, hogy az egyes európai országok a nemzeti szűrőprogramok bevezetésének mely szakaszában tartanak. <https://erj.ersjournals.com/content/55/2/1900506#sec-14>
- Nézze meg a European Respiratory Society által készített videót, amely bemutatja a tüdőrákszűrés fontosságát: <https://youtu.be/wyLb3cBkWz4>

ELF EUROPEAN
LUNG
FOUNDATION

ERS EUROPEAN
RESPIRATORY
SOCIETY

A European Lung Foundation (ELF) alapítványt az European Respiratory Society (ERS) alapította azzal a céllal, hogy egyesítse a betegeket, a nyilvánosságot és a légzőszervi gyógyítással foglalkozó szakembereket a légzőszervi orvoslással kapcsolatos célok megvalósítása érdekében. Az ELF a tüdő egészségével kapcsolatos célokért dolgozik Európában, és egységbe tömöríti a vezető európai egészségügyi szakembereket a betegek tájékoztatása és a tüdőbetegségekkel kapcsolatos tudatosság növelése érdekében.

Ezt az anyagot Janette Rawlinson, (az ELF Betegek érdekvédelmi tanácsának tagja), Dr Georgia Hardavella (tüdőgyógyász) és Dr Nikolaos I. Kanellakis (posztdoktori kutató) segítségével állítottuk össze. Ezt a tájékoztatót jóváhagyta a Lung Cancer Europea (LuCE, „Európai betegjogi szervezet a tüdőrákos betegekért”).

Készült 2021 februárjában.